

OCAK AYI FİYAT GELİŞMELERİ

4 ŞUBAT 2021

Özet

Tüketici fiyatları Ocak ayında yüzde 1,68 oranında artmış, yıllık enflasyon 0,37 puan yükselişle yüzde 14,97 olarak gerçekteşmiştir. Döviz kurunun birikimli yansımaları ve uluslararası fiyatların etkisiyle üretici fiyatlarındaki güçlü artış eğilimi devam etmiştir. Bu dönemde tüketici yıllık enflasyonundaki artışın sürükleyicisi temel mal ve enerji grupları olmuştur. Giyim dışında kalan temel mallarda; birikimli döviz kuru etkileri, talep koşulları, bazı sektörlerde süregelen arz kısıtları ve uluslararası metal fiyatlarındaki gelişmelere bağlı olarak fiyat artışları yüksek seyrini sürdürmüştür. Giyim enflasyonunda ise kısmi bir toparlanma gözlenmekle birlikte düşük düzeyler korunmuştur. Enerji enflasyonu, petrol fiyatlarındaki artış ile elektrik, şebeke suyu, doğalgaz gibi yönetilen/yönlendirilen kalemlerdeki gelişmeler neticesinde yükselmiştir. Bu dönemde yıllık enflasyon hizmetlerde sınırlı ölçüde gerilerken, gıda grubunda taze meyve ve sebze fiyatlarındaki düzeltmeyle düşüş kaydetmiştir. Diğer taraftan, çiğ süt alım fiyatlarındaki artışın ve uluslararası tarımsal emtia fiyatlarının yansımalarıyla diğer gıda ürünlerinde enflasyon artmıştır. Bu görünüm altında, B ve C göstergelerinin yıllık enflasyonu ve eğilimleri yükselmiştir.

Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

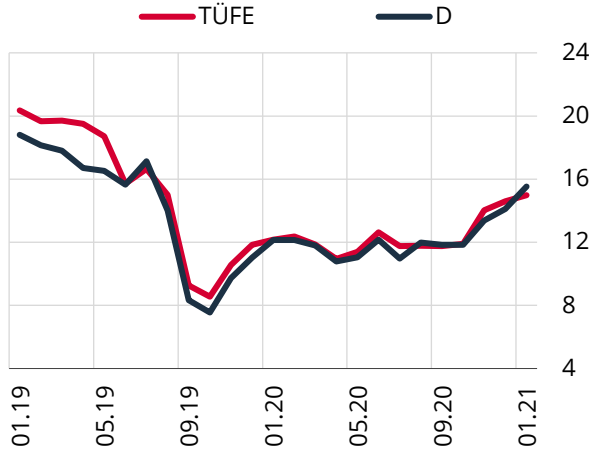
Değerlendirmeler

Ocak ayında tüketici fiyatları yüzde 1,68 oranında artmış ve yıllık enflasyon 0,37 puan artarak yüzde 14,97 olmuştur (Grafik 1). Bu dönemde B ve C endekslerinin yıllık değişim oranları sırasıyla 1,48 ve 1,19 puan artarak yüzde 16,00 ve yüzde 15,50 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 2).

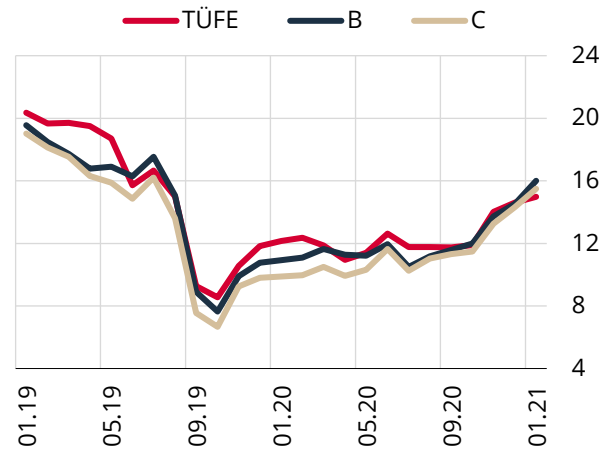
Covid-19 salgını ile birlikte 2020 yılında hanehalkı tüketim kalıplarında önemli değişimler olmuş, bu doğrultuda TÜFE sepetindeki ağırlıklar güncellenmiştir. Salgından olumsuz etkilenen lokanta-otel, giyim-ayakkabı, eğitim, eğlence-kültür, ulaştırma gibi grupların sepet içerisindeki ağırlığı bir önceki yıla kıyasla gerilemiştir. Buna karşılık, gıda, konut, ev eşyası gibi alt grupların ağırlığı yükselmiştir. En belirgin değişim gıda ve alkolsüz içecekler grubunda olmuş; bu kalemin payı 3,17 puan artışla yüzde 25,94'e ulaşmıştır. Bu dönemde temel mal grubunun ağırlığı yükselirken, salgından olumsuz etkilenen hizmet sektörünün payı gerilemiştir.

Alt grupların yıllık tüketici enflasyonuna katkıları incelendiğinde, bir önceki aya göre temel mal ve enerji gruplarının katkıları sırasıyla 0,63 ve 0,30 puan artmış, gıda, alkol-tütün-altın ve hizmet gruplarının katkıları sırasıyla 0,38, 0,10 ve 0,08 puan azalmıştır.

Grafik 1: TÜFE ve D (Yıllık % Değişim)

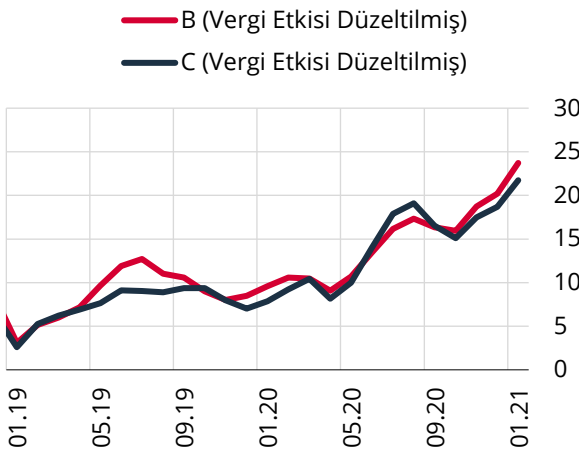

Grafik 2: TÜFE, B ve C (Yıllık % Değişim)

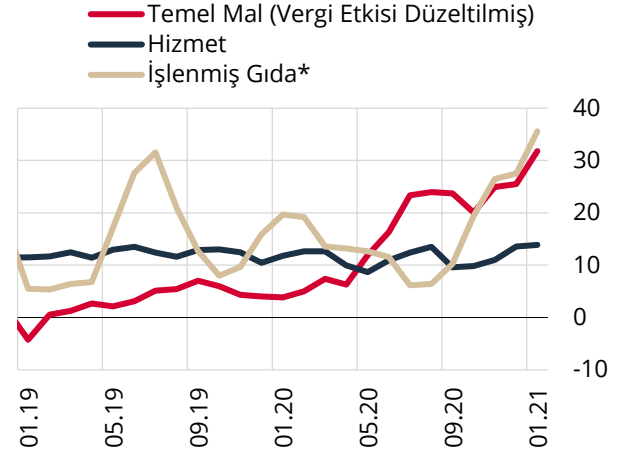

Mevsimsellikten arındırılmış verilerle üç aylık ortalamalara göre B ve C göstergelerinin eğilimleri artışını sürdürmüştür (Grafik 3). Bu dönemde, enflasyon eğilimi temel mal grubunda belirgin şekilde artarken, hizmet grubunda yataya yakın seyretmiştir (Grafik 4).

Grafik 3: B ve C Endeksi (Mevsimsellikten Arındırılmış, Yıllıklandırılmış 3 Aylık Ortalama % Değişim)

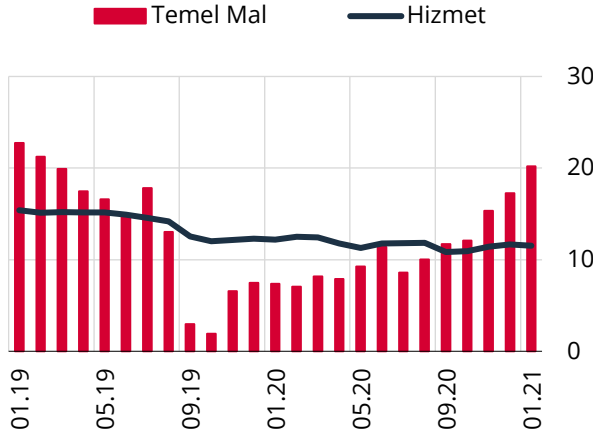
Grafik 4: B Endeksinin Ana Bileşenleri (Mevsimsellikten Arındırılmış, Yıllıklandırılmış 3 Aylık Ortalama % Değişim)

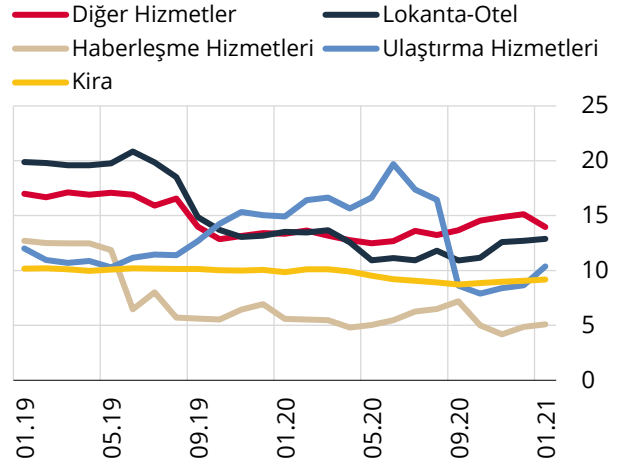
*İşlenmiş gıda grubunda mevsimsel etkiler bulunmamaktadır.

Hizmet fiyatları Ocak ayında yüzde 1,87 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 0,14 puan düşüyle yüzde 11,52 olmuştur (Grafik 5). Yıllık enflasyon, ulaşırmada yükselirken, kira, lokanta-otel ve haberleşme gruplarında sınırlı bir şekilde artmış, diğer hizmetler grubunda ise gerilemiştir (Grafik 6). Ulaştırma hizmetlerindeki yükselişte şehir içi ulaşım fiyatlarındaki düzenlemeler belirleyici olmuştur. Lokanta-otel yıllık enflasyonundaki artışta yemek hizmetleri öne çıkarken, bunda gıda fiyatları ve asgari ücret gelişmelerinin etkili olduğu değerlendirilmektedir. Kira kaleminde aylık enflasyon hız kazanmış, yıllık enflasyon yukarı yönlü seyrini sürdürmüştür. Öte yandan, sağlık hizmetlerindeki artışlara rağmen, döviz kuru gelişmelerinin de desteğiyle, diğer hizmetler grubunda yıllık enflasyon gerilemiştir. Haberleşme hariç tutulduğunda, mevsimsellikten arındırılmış hizmet enflasyonu eğiliminin yüksek seyrini koruduğu görülmektedir.

Grafik 5: Temel Mal ve Hizmet (Yıllık % Değişim)

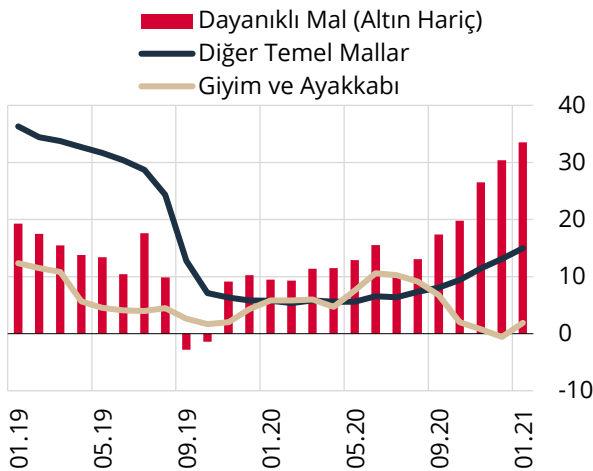

Grafik 6: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

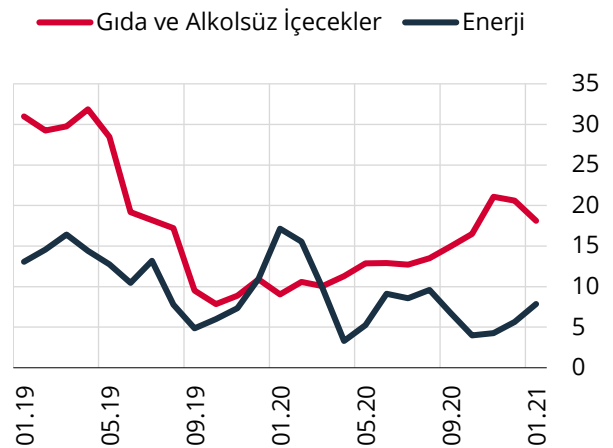

Temel mal enflasyonu Ocak ayında yüzde 2,94 puan artışla yüzde 20,18 olmuştur (Grafik 5). Bu dönemde yıllık enflasyon tüm alt gruplarda yükselmiştir (Grafik 7). Döviz kuruna ve finansman koşullarına duyarlı olan dayanıklı tüketim malları fiyatları Ocak ayında yüzde 1,45 oranındaki artış kaydederken, mobilya fiyatlarındaki yükseliş (yüzde 6,31) dikkat çekmiştir. Bu dönemde elektrikli ve elektriksiz aletlerde de güçlü artışlar devam ederken, birikimli döviz kuru etkilerinin gözlemlendiği diğer temel mal grubunda aylık enflasyon yükselerek yüzde 2,03 olmuştur. Giyim ve ayakkabı grubunda sezon indirimi geçen seneki seviyesinin altında gerçekleşmiş ve yıllık enflasyon yüzde 1,91'e yükselmiştir.

Grafik 7: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

Grafik 8: Gıda ve Enerji (Yıllık % Değişim)

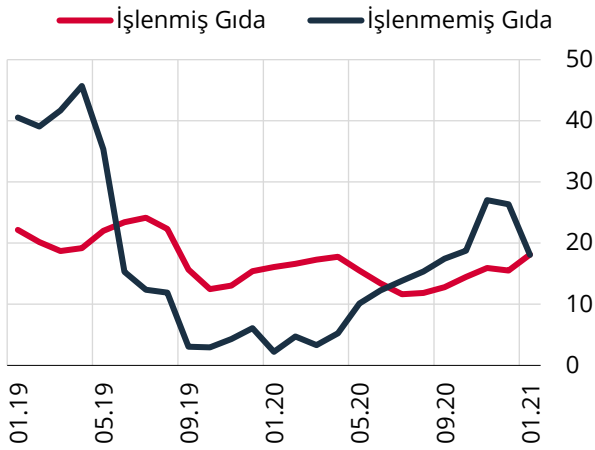

Enerji fiyatları Ocak ayında yüzde 3,24 ile yüksek bir oranda artmıştır (Tablo 1). Enerji grubunda yönetilen/yönlendirilen fiyatlardaki ayarlamaların etkileri gözlenmiş; elektrik, şebeke suyu ve doğalgaz fiyatları sırasıyla yüzde 6,18, yüzde 7,15 ve yüzde 1,09 oranlarında yükselmiştir. Akaryakıt fiyatlarındaki artış oranı ise uluslararası petrol fiyatlarındaki yükselişe karşın Türk lirasındaki değerlenme ve eşel mobil uygulaması neticesinde yüzde 0,65 ile sınırlı kalmıştır. Böylelikle, enerji yıllık enflasyonu 2,22 puan artarak yüzde 7,86'ya yükselmiştir (Grafik 8).

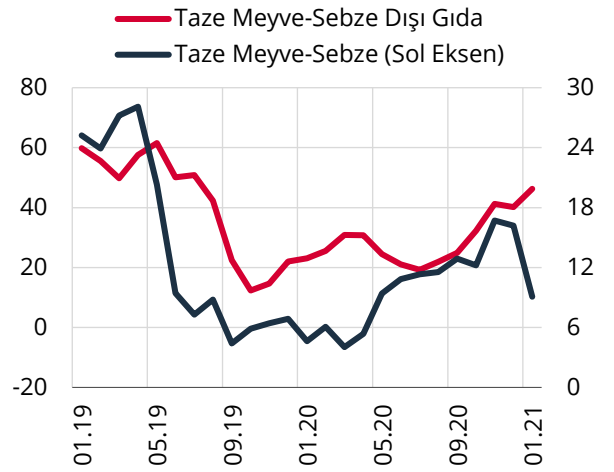
Gıda ve alkolsüz içecek fiyatları Ocak ayında yüzde 2,48 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu ise baz etkisiyle 2,50 puan azalarak yüzde 18,11 olmuştur (Grafik 8 ve Tablo 2). Bu dönemde yıllık enflasyon işlenmiş gıda grubunda 2,59 puan artışla yüzde 18,11'e yükselirken, işlenmemiş gıda grubunda baz etkileriyle 8,26 puan azalarak yüzde 18,08'e gerilemiştir (Grafik 9). İşlenmemiş gıda grubunda mevsimsellikten arındırılmış veriler, sebze fiyatlarında oldukça belirgin olmak üzere taze meyve-sebze fiyatlarında aylık bazda önemli bir düşüşe işaret etmiştir. Bu dönemde, diğer işlenmemiş gıda grubunda çığ süt referans fiyatındaki ayarlamaların süt fiyatlarına (yüzde 14,52) yansıdığı gözlenirken, et fiyatlarındaki artışlar da dikkat çekmiştir. Ocak ayında işlenmiş gıda fiyatları aylık yüzde 3,75 gibi yüksek bir oranda artmıştır. Uluslararası yağ fiyatlarının etkilerinin görüldüğü katı-sıvı yağlar grubunda (yüzde 5,43) hızlı artışlar devam ederken, çığ süt fiyat ayarlamasının dolaylı etkileri başta peynir ve diğer süt ürünleri (yüzde 10,48) olmak üzere ilgili gruplara geniş bir yayılımla yansımıştır. Bu gelişmelerle, taze meyve-sebze dışı gıda grubu yıllık enflasyonu yüzde 19,89'a yükselmiştir (Grafik 10).

Ocak ayında alkollü içeceklerden alınan ÖTV, 2020 yılının ikinci yarısındaki yurt içi üretici enflasyonuna bağlı otomatik güncelleme mekanizmasıyla artırılmıştır. Bu çerçevede, alkollü içecekler grubunun yıllık enflasyonu 11,73 puan artarak yüzde 18,48 olmuştur.

Grafik 9: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda (Yıllık % Değişim)

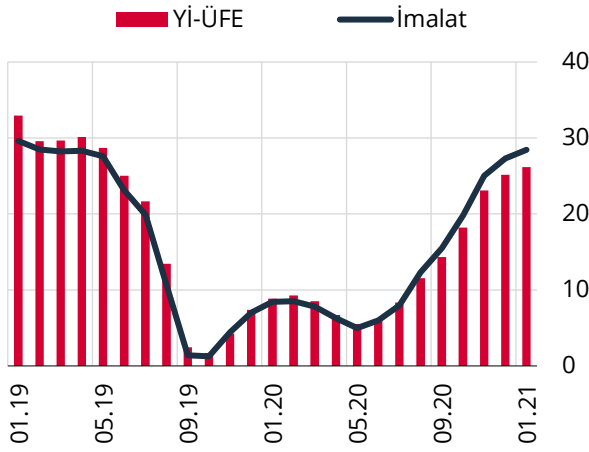

Grafik 10: Taze Meyve-Sebze ve Diğer Gıda (Yıllık % Değişim)

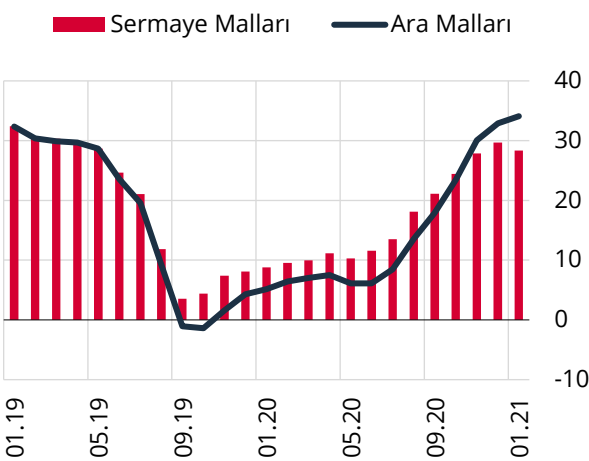
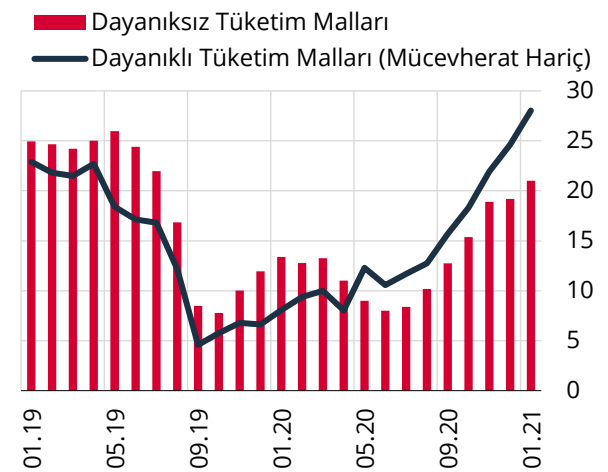

Yİ-ÜFE

Yurt içi üretici fiyatları Ocak ayında yüzde 2,66 oranında yükselmiş, yıllık enflasyon 1,01 puan artarak yüzde 26,16 olmuştur (Grafik 11 ve Tablo 3). Üretici fiyatlarında gözlenen bu yükselişte, döviz kurunun birikimli yansımaları ve uluslararası emtia fiyatlarında süregelen artışların yanı sıra bazı sektörlerdeki arz kısıtları ve güçlü talep koşulları rol oynamıştır. Bu dönemde, özellikle tarımsal emtia ve petrol fiyatları belirgin bir artış kaydetmiştir. Petrol ve ana metal hariç imalat sanayi fiyatlarının eğilimi bir miktar gerilemekle birlikte yüksek seviyesini korumuştur (Grafik 12).

Grafik 11: Yi-ÜFE ve İmalat (Yıllık % Değişim)**Grafik 12: Petrol ve Ana Metal Hariç İmalat**

Ana sanayi gruplarına göre incelendiğinde, yıllık enflasyon dayanıklı ve dayanıksız tüketim malları ile ara malı gruplarında yükselirken, enerji grubunda yatay seyretmiş, sermaye malı grubunda ise gerilemiştir (Tablo 3, Grafik 13 ve Grafik 14). Aylık bazda ise dayanıklı ve dayanıksız tüketim mallarında daha belirgin olmak üzere bütün alt gruplarda fiyat artışları kaydedilmiştir. Ara malları grubu fiyat artışında kâğıt ürünleri, demir-çelik ve inşaat ara girdileri öne çıkarken, ana metal grubunda yıllık enflasyon yüzde 56,85'e ulaşmıştır. Sermaye malı fiyatlarındaki yükselişte demiryolu taşıtları, kara taşıtlarının parça ve aksesuarları ile makineler etkili olmuştur. Birçok sektöre girdi teşkil eden kâğıt ve kâğıt ürünlerindeki fiyat artışları hız kesmeden devam ederken, bu grupta yıllık enflasyon yüzde 42,55'e yükselmiştir. Dayanıklı tüketim malları fiyatlarındaki yükselişte mobilya, diğer ulaşım araçları ve ev aletleri fiyatlarındaki artışlar belirleyici olmuştur. Dayanıksız tüketim mallarında ise süt ürünlerindeki artışlar daha belirgin olmak üzere et ürünleri ve katı-sıvı yağlarda da fiyat artışları gözlenmiştir. Bu gelişmelerle, tüketici fiyatları üzerindeki üretici fiyatları kaynaklı baskılar, temel mal ve gıda gruplarında belirgin olmak üzere, güçlü bir şekilde devam etmiştir.

Grafik 13: Ara ve Sermaye Malları (Yıllık % Değişim)**Grafik 14: Tüketim Malları** (Yıllık % Değişim)

Tablolar

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	Ocak 2021	Ocak 2020	Ocak 2021	Ocak 2020
TÜFE	1,68	1,35	14,97	12,15
1. Mallar	1,61	1,07	16,49	12,11
Enerji	3,24	1,11	7,86	17,14
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	2,48	4,65	18,11	9,04
İşlenmemiş Gıda	1,15	8,22	18,08	2,22
Taze Meyve-Sebze	-1,02	20,26	10,22	-4,56
Diğer İşlenmemiş	2,38	1,97	22,89	7,66
İşlenmiş Gıda	3,75	1,48	18,11	16,08
Ekmek ve Tahıllar	1,80	2,02	19,05	17,51
Diğer İşlenmiş	4,83	1,19	17,55	15,31
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	0,41	-1,28	18,34	12,49
Temel Mallar	0,47	-1,99	20,18	7,35
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	1,45	-0,94	33,55	9,47
Giyim ve Ayakkabı (*)	-4,49	-6,81	1,91	5,82
Diğer Temel Mallar	2,03	0,41	14,94	5,79
Alkollü İçecekler ve Tütün	0,67	-0,02	1,35	42,21
Altın	-3,02	6,31	48,02	29,49
2. Hizmetler	1,87	2,00	11,52	12,20
Kira	1,23	1,14	9,17	9,85
Lokanta ve Oteller	1,56	1,39	12,89	13,52
Ulaştırma Hizmetleri	2,35	0,75	10,38	14,92
Haberleşme Hizmetleri	0,13	-0,08	5,09	5,59
Diğer Hizmetler	2,96	4,02	13,98	13,36
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	1,64	0,34	16,00	10,93
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	1,14	0,10	15,50	9,88
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	1,82	0,56	15,53	12,13
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	1,41	1,32	16,62	9,58

Kaynak: TÜİK.

(*) Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık	Ocak 2021		Ocak 2020	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
TÜFE	100	1,68	14,97	1,35	12,15
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	25,94	2,48	18,11	4,65	9,04
Alkollü İçecekler ve Tütün	4,88	0,67	1,35	-0,02	42,21
Giyim ve Ayakkabı	5,87	-4,37	2,12	-6,65	6,00
Konut	15,36	3,02	11,56	1,20	14,76
Ev Eşyası	8,64	2,90	23,25	-1,44	7,51
Sağlık	3,25	4,25	16,99	3,96	14,07
Ulaştırma	15,49	1,12	21,43	0,87	12,95
Haberleşme	4,64	0,31	6,32	-0,25	2,14
Eğlence ve Kültür	3,01	1,23	9,75	1,86	5,66
Eğitim	2,28	-0,03	6,13	0,64	15,11
Lokanta ve Oteller	5,91	1,56	12,89	1,39	13,52
Çeşitli Mal ve Hizmetler	4,73	1,94	24,53	4,88	15,01

Kaynak: TÜİK.

Tablo 3: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık	Ocak 2021		Ocak 2020	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	2,66	26,16	1,84	8,84
Madencilik	3,51	2,46	19,17	2,33	12,76
İmalat	87,27	2,73	28,42	1,85	8,45
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	85,25	2,67	29,61	1,68	8,05
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	75,47	2,63	26,07	1,55	8,73
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtımı	8,38	0,72	0,02	0,95	13,07
Su Temini	0,85	15,61	25,88	5,46	4,27
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Malı		2,25	34,08	1,36	5,15
Dayanıklı Tüketim Malları		4,34	29,87	2,60	8,93
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		5,01	28,03	2,22	8,06
Dayanıksız Tüketim Malları		3,28	21,02	1,71	13,37
Sermaye Malı		1,48	28,34	2,55	8,78
Enerji		2,99	3,22	3,01	13,75

Kaynak: TÜİK.